

ŠANCE PRO ČESKÉ BROWNFIELDY?

Na území České republiky se nachází velké množství objektů – staveb, které můžeme souhrnně nazvat pojmem užívaným celosvětově jako **brownfields**. Tento urbanistický termín označuje opuštěná území s rozpadajícími se budovami (obytnými, dopravními, průmyslovými, zemědělskými nebo pro vojenské účely). Mohou to být areály s obrovskou rozlohou působící negativně na své okolí a to jak sociálně, tak mnohdy ekologickou zátěží. Tato území se ocitla uvnitř urbanizované plochy, protože byla v minulých obdobích pohlčena potřebou rozvoje osídlení měst případně obcí (zemědělské areály). Agentura CzechInvest spravuje Národní databázi brownfieldů a svou činností pomáhá realizovat program Národní strategie regenerace brownfieldů. V poslední době vzniká potřeba odborníků, kteří by byli schopni řešit problém brownfields v celé její šíři, to znamená multioborově. Jedná se o nejen o obory urbanismu, managementu a ekonomie, ale také sociální, socioekonomické, kulturní a v neposlední řadě také environmentální. K tomuto multioborovému propojení v procesu vzdělávání odborníků napomohl projekt Partnerství pro české brownfieldy.

Projekt **Partnerství pro české brownfieldy**, který byl organizován na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava, byl aktivitou směřující k výměně zkušeností v oblasti regenerace brownfields. Projekt vznikl za podpory Evropského sociálního fondu, Evropské unie, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Koordinátorem projektu byla doc. Ing. Barbara Vojvodíková, Ph.D. Projekt byl realizován v období 9. 5. 2011–30. 4. 2014. Cílem projektu bylo propojení vzdělávání a výzkumu odborníků s praxí. V rámci projektu se konaly odborné praxe pro studenty, workshopy, interaktivní tematické semináře a byla vytvořena platforma pro podporu regenerací brownfieldů. Úkolem platformy bylo shromažďovat kontakty a udržovat výměnu informací v oblasti regenerací brownfieldů v době projektu i po jeho skončení.

V průběhu projektu byly pořádány semináře s tematickým zaměřením na finanční aspekty a management regenerace brownfields, environmentální aspekty regenerace brownfields a nakonec sociální aspekty regenerace brownfields.

Poslední seminář v rámci projektu Partnerství pro české brownfieldy na téma **Sociální aspekty regenerace brownfields** se konal 6. a 7. března 2014 na půdě Ústavu geoniky AV ČR v Ostravě.

První den semináře patřil přednáškám odborníků, tedy jak teoretickým, tak zejména praktickým ukázkám již realizovaných projektů. Zkušenosti z procesu návratu nevyužívaných objektů v ČR zpět do života přednesli zástupci realizačních týmů. Zde uvádím jen výběr z přednášek.

Michaela Hečková představila velmi zajímavý projekt s názvem Plechárna Černý most. Je to objekt bývalé kotelny na okraji sídliště Černý most v Praze, ze kterého vzniklo lokální kreativní a volnočasové centrum. S dalším projektem seznámil účastníky semináře starosta obce Třanovice. Na jejím území se podařilo najít a zrealizovat nové využití pro bývalý areál státního statku. Zchátralé zemědělské objekty i objekt bývalých kasáren našly za podpory mnoha fondů nové využití. Vznikl zde podnikatelský inkubátor, hala pro řemesla, kotelna na biomasu a své provozovny zde zřídila např. firma pro výrobu nástěnných hodin.

Blanka Marková přednesla příspěvek Případová studie regenerací ve Švýcarsku, ve kterém přiblížila přípravy, postupy a výsledky již realizovaných akcí ve Švýcarsku, konkrétně v Basileji. O zkušenostech ve Švýcarsku vznikla v roce 2013 publikace s názvem **Továrny na sny** – Základní desatero úspěchu při zavádění horizontálních projektů a kreativních inkubátorů a příklady dobré praxe rekonverzí industriálního dědictví. Publikace vznikla za podpory Programu švýcarsko-české spolupráce a zároveň je výsledkem týdenní studijní cesty po kulturních centrech ve vybraných švýcarských městech. (*Publikaci je možno zapůjčit v knihovně ÚÚR.*)

Areál bývalé chemičky Hrušov v roce 2007

Součástí semináře druhý den byla exkurze do ostravské městské části Hrušov. Byla připravena komentovaná prohlídka tří navzájem sousedících areálů. Prvním areálem bylo území bývalého chemického závodu, který zaujímá rozlohu 60 ha. V roce 1851 zde byla založena první rakouská továrna na sodu. Kromě ní se zde vyráběly kyseliny sírová a chlorovodíková, a také chlorové vápno. Po privatizaci v roce 1992 a následném ukončení provozu tento závod ukončil svoji činnost. Ve velmi krátkém čase celý šedesátihektarový areál zchátral, část technologického zařízení byla odvezena, jinak vše z kovů, zejména barevných, bylo předmětem nájezdů celých skupin sběračů. V roce 2006 koupila areál soukromá firma, která hodlá území upravit a vytvořit prostor pro podnikatelské aktivity – dle územního plánu je zóna určena pro logistiku a skladování, objekty drobné výroby a admi-

Areál bývalé chemičky Hrušov v březnu 2014

Zdroj: album.volny.cz/r:gesierich

Foto © Zdenka Kučerová

Situace BWF Hrušov

nistrativní budovy. Od roku 2008 zde probíhaly demolicе objektů. Podle provedených průzkumů byly zjištěny jen bodové kontaminace území, které budou odborně sanovány.

Druhým navštíveným místem byl prostor bývalé obytné čtvrti Hrušov. Domy v této čtvrti byly při povodni v roce 1997 tak poničeny, že bylo upuštěno od jejich oprav. Chátrající budovy byly postupně demolovány. Město má v současné době v úmyslu území upravit, navýšit navážkou o 3 m a nabídnout investorům k podnikatelským účelům. Účastníci exkurze měli možnost si prohlédnout území s komentářem bývalé obyvatelky čtvrti

a udělat si tak velmi konkrétní představu o tom, jakým vývojem území za 16 let od povodně prošlo.

Třetím navštíveným místem byl areál bývalého Dolu Hubert (Stachanov). Tímto areálem provázeli účastníky exkurze zástupce firmy DIAMO, správce areálu. Důl ukončil svoji činnost v roce 1992. Součástí areálu je jáma Vrbice, která je vyhlášena kulturní památkou. Jáma Vrbice byla zasypána, těžní věž byla odstraněna, ale hala, ve které byla umístěna strojovna, je zachována a probíhají její stavební úpravy. Hala po stavebních úpravách bude nabídnuta k novému využití. Ostatní budovy v areálu bývalého dolu jsou již využívány podni-

katelskými subjekty s různým zaměřením – dílny, skladové prostory, drobné výroby. Tento areál může být příkladem, jak je možné najít nové využití v bývalém průmyslovém areálu.

Projekt Partnerství pro české brownfiel-dy byl aktivitou, která reagovala na současné potřeby rozvoje našich měst a regionů. Přípravou nových odborníků již ve fázi studia ostravská univerzita aktivně přistupuje k výzvě k řešení současných problémů a klade důraz zejména na propojení vzdělávání, výzkumu

Hrušov, jáma Vrbice – stav před rokem 1998

a praxe. Studenti zapojení do projektu měli možnost absolvovat své odborné praxe přímo ve spolupráci s partnery projektu nebo s celou řadou spolupracujících organizací a řešit konkrétní problémy regenerace brownfields.

*Ing. Zdeňka Kučerová
Ústav územního rozvoje*